

Галюк Христина Олександрівна
Студентка 3-го курсу ННІЦ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Сокиран Ф.М.**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини , к ю. н , доцент

РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНИМИ

В даний час, проблема злочинності неповнолітніх була і залишається однією з найбільш болючих для суспільства будь-якої держави. Діти найпершими реагують на негативні зміни в суспільстві, що впливає на їхню свідомість і поведінку. Дані статистики свідчать про те, що кожне восьме-дев'яте кримінальне правопорушення в Україні вчиняється неповнолітніми. Тому, попередження злочинності серед неповнолітніх і перевиховання осіб, які скоїли кримінальне правопорушення, можна визнати одним з важливих завдань держави у справі боротьби із злочинністю. Дана тема є досить актуальною, тому що неповнолітні – це та категорія осіб, яка лише формується для того, щоб пристосуватися до життя, важливим є те, щоб ці юні особистості не стали на неправильний шлях з раннього віку.

Проаналізувавши стан злочинності в Україні, можна сказати що кількість кримінальне правопорушення, вчинених неповнолітніми особами збільшується. Це стосується і вбивств. Даний вид злочинності, а саме вбивства вчинені неповнолітніми, має здебільшого груповий характер. Це пов'язано з їх психофізіологічними і соціально-груповими особливостями. Підліток, особливо соціально неблагополучний, завжди тягнеться до сили, а об'єднання в групи набагато її збільшує. Щодо криміналістичної характеристики вбивств, вчинених неповнолітніми можна сказати, що для них зазвичай не властива попередня підготовка, а також вжиття заходів до приховування слідів. Це пояснюється тим, що значна кількість вчинених підлітками деліктів має ситуаційний характер і обумовлена конкретними обставинами. Для більш повного розуміння, що саме являє собою криміналістична характеристика вбивств, які вчиняються неповнолітніми, можна розглянути такі закономірності:

1. Місце вчинення вбивств у 70% випадків обирається неповнолітніми випадково.

2. Типи жертв вбивств, вчинених неповнолітніми: потерпілі, поведінка яких спрямована на протидію правопорушникові (як правило, вони зі злочинцями не знайомі) – 11%; потерпілі, дії яких не перебувають у причинному зв'язку зі вчиненням злочину (нейтральна поведінка) – 30%; потерпілі з віктимною поведінкою (негативною, аморальною, провокаційною) – 59%.

3. Простежується зв'язок між вибором способу вчинення злочину та індивідуальними особливостями потерпілого (рівнем його фізичного розвитку), кількістю потерпілих та взаєминами зі злочинцем. [1]

Вбивства вчиняються в основному неповнолітніми чоловічої статі (92 %), серед яких у віці до 14 років – 11 %, від 14 до 15 років – 68 %, від 16 до 18 років – 21 %. За способами вбивства виділяють: удари побутовими предметами широкого господарського вжитку, що за своїми технічними характеристиками придатні заподіяти смерть потерпілому. Йдеться про сокиру, молоток, арматуру, фрагмент труби, гантелю, камінь, палицю тощо. Друге місце посідають удари ножами різної конструкції. На третьому місці йде заподіяння смерті шляхом асфіксії, при цьому у більшості випадків використовувалися ремені, шнури від електроприборів, завчасно заготовлені мотузки тощо. Удари руками, ногами, від яких наступила смерть потерпілого, відмічені у п'ятій частині випадків. [2]

Під час розслідування всіх кримінальних правопорушень – огляд місця події є першочерговою слідчою (розшуковою) дією, саме в процесі здійснення якої з'являється первинна інформація про подію кримінального правопорушення. На початковому етапі розслідування правильне визначення предмета доказування та переліку обставин, які підлягають установленню є одним із ключових завдань слідчого. При огляді місця події правоохоронними органами має бути глибоко проаналізований спосіб вчинення кримінальних правопорушень, який більш виразно відбиває особистісні якості неповнолітнього правопорушника, оскільки він обумовлений головним чином суб'єктивними властивостями підлітка, відсутністю життєвого й професійного досвіду. [2]

Не менш важливим при розслідуванні вбивства вчинених неповнолітніми є допит неповнолітніх підозрюваних. Специфіка підготовки до допиту неповнолітнього підозрюваного полягає в тому, що слідчому необхідно зібрати хоча б мінімальну інформацію про підлітка, допитавши його батьків, учителів, сусідів. При виборі моменту і тактики допиту необхідно враховувати психологічний стан підлітка. Зазвичай це – емоційне порушення в сполученні з пригніченістю від незвичної обстановки. До цього додається страх перед покаранням, перед батьками. У такий момент важливо спонукати підлітка до усвідомлення серйозності його становища і важливості допиту, доцільності співробітництва з органами розслідування. Для цього необхідно постаратися зняти (хоча б частково) його нервову напругу, заспокоїти, вжити заходів до встановлення психологічного контакту. Дуже важливо правильно формулювати питання під час допиту. Вони повинні бути конкретні, не складні і не містити фактичних даних, здатних щось підказати підліткові. [3]

Серед судових експертиз, які призначаються у справах неповнолітніх (судово-медичної, за допомогою якої, наприклад, якщо відсутні документальні дані, встановлюється вік підозрюваного неповнолітнього;

судово-психіатричної, криміналістичних тощо), особливе значення має судово-психологічна експертиза. Вона проводиться у таких справах перш за все для встановлення вікових та індивідуальних особливостей неповнолітніх обвинувачених, підозрюваних, свідків і потерпілих. Зокрема, на вирішення експертів може бути поставлене питання про загальний рівень розвитку неповнолітнього в психологічному сенсі.[3]

Переходячи до висновків, необхідно зазначити що, боротьба зі злочинністю неповнолітніх служить невід'ємною частиною виховання підростаючого покоління. Тому суворе дотримання органами досудового слідства особливостей провадження у справах неповнолітніх має важливе значення. Боротьба зі злочинними проявами серед молоді може бути достатньо ефективною лише тоді, коли вона ведеться науково обґрунтованими методами і засобами. Однією з таких вимог обґрунтованості є всебічний облік специфіки суб'єкта, зокрема особливостей його соціально-психологічної характеристики. Це означає необхідність виявлення і постійного обліку соціально-психологічних компонентів, які мають значний вплив на вчинки і дії молодих людей: потреби, інтереси, життєві наміри, настрої і хвилювання, які властиві молоді, специфіки їх прояву в різних вікових і соціальних групах молоді і своєрідного перелому в духовному світі. Ефективність розслідування кримінальних правопорушень неповнолітніх обумовлена не тільки необхідністю своєчасного зупинення протиправної поведінки неповнолітніх, що нерідко вчиняли ряд кримінальних правопорушень і забезпечення покарання за суспільно-небезпечні дії, але й важливістю своєчасного морально-психологічного впливу на підлітка-правопорушника. Чим раніше буде виявлено неповнолітнього правопорушника, чим детальніше будуть вивчені його поведінка, нахили, вікові особливості, тим більше можливостей для виправлення і перевиховання підлітка.

Список використаних джерел:

1. Андреев О. О. Специфіка доказування у справах про вбивства, вчинені неповнолітніми // Вісн. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. 2006. – Випуск 35. Харків. – С. 191–199
2. Матвійчук В.К., Черникова О.С. Криміналістична характеристика розслідування злочинів, вчинених неповнолітніми. // Юридична наука, Науковий юридичний журнал, 2012. – Випуск № 8 – С. 121-126
3. Пясковський В. В., Черноус Ю. М., Іщенко А. В., Алексеев О. О. та ін. Криміналістика: підручник. . : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.